

SESOTHO

ISASA

Independent Schools Association of Southern Africa

PENSION SCHEME AND PROVIDENT FUND

HO BOLOKA KE HA BOHLOKWA HORE O BE MAEMONG A MATLE A DITJHELETE HA O BEHA MEJAFATSHE

Dipatlisiso di bontsha ha motho maemong a itekanetseng Afrika Borwa, a ka beheletsa feela 28% ya moputso wa hae ho ba lekeno la penshene ya ho beha mejafatshe. Sena se bolela hore ebang o amohela R10,000 ka kgwedi pele o beha mejafatshe, tjhelete ya hao ya ho beha mejafatshe e tla ba penshene e ka bang R2 800 ka kgwedi. Lebaka la mantlha ke hore bongata ba Maafrika Borwa ha a hlokomele tjhelete ya ona ha a fetola mesebetsi.

Mokgwa o mong wa ho bolokela penshene ke hore, ha o batla ho thabela penshene dilemong tse 60, ho hlokeha hore o boloke bonnyane 17.5% ya moputso wa hao, bonnyane dilemo tse 35, e bolokwe moo e fumang kgolo e ngata (jwalo ka ho ba le diabo). Bolelele ba nako eo o bolokang ka yona bo bohlokwa haholo. Nako ka nngwe o fetola mosebetsi o bile o nka tjhelete kontane ho e sebedisa, o kgutsufatsa nako ya dipoloko tsa hao. Ha nako ya dipoloko e le kgutshwane o tla hula ha boima.

BEING A FINANCIALLY HEALTHY RETIREE PRESERVATION *is* *Key*

MEKGWA E SUPILENG YA HO BA MAEMONG A MATLE A DITJHELETE HA O BEHA MEJAFATSHE

Batho ba behileng mejafatshe ba le maemong a matle a ditjhelete ba na le dintho tse latelang tse tshwanang, ho ya ka dipatlisiso tsa Sanlam:

- Ba qala ho boloka e sa le nako** - ba boloka nako ya dilemo tse 33.2 papisong le setho se bohareng se bolokang dilemo tse 29 feela.
- Boloka haholo kamoo o ka kgonang** - batho ba behang mejafatshe ba le maemong a matle a ditjhelete ba boloka 8% kgwedi le kgwedi moputsong wa bona (ho sa kenyaletswe nyehelo ya mohiri), ha tekanyetso e le 7.3%.
- Se ke wa tshepela kampaneng** - batho ba behang mejafatshe ba le maemong a matle a ditjhelete ba na le annuity ya ho beha mejafatse (kapa mofuta o mong wa ho boloka) ho ekeletsa letloleng la kampane ya bona la ho beha mejafatse.
- Se ke wa sebedisa dipoloko tsa hao** - Ke 12% feela bathong ba behang mejafatshe, ba ileng ba tlohela dipoloko ha ba fetola mesebetsi, ka kakaretso 21% ha e boloke melemo ya yona ha e tlohela dikampaneng tsa yona.
- Atolla menyeta ya hao** - 98% ya batho ba behang mejafatshe ba na le mehlodi e meng ya lekeno, papisong le 68% ka kakaretso.
- Sebedisa ditsebi** - 88% e ile ya buisana le baeletsi ba ditjhelete pele e beha mejafatshe ha 72% e bile ka mora ho beha mejafatshe. Ka kakaretso ke 58% e buisanang le ditsebi pele e beha mafatshe mme 34% e buisana le tsona ka mora ho beha mejafatshe.
- Etsa bonnete hore tjhelete ya hao e ya hola ka mora ho beha mejafatshe** - 48% ya batho ba ikgonang e na le netefalatso ya annuity e holang ha 8% feela e na le annuity e sa holeng.

Source: Sanlam Benchmark

NA O NE O TSEBA?

Dipoloko tsa hao tsa ho beha mejafatshe dilemong tse 10 tsa pele tsa ho sebetsa (mohl. ka kgopolo ya hore o nyehela nako ya dilemo tse 30), o ka nyehela 50% pensheneng ya hao. Ho nka tjhelete ha o fetola mesebetsi ho bolela hore o lahla halofo ya dipoloko tsa hao tsa ho beha mejafatshe.

Ho boloka melemo ya hao ha o tswa Letloleng ke kgetho e bohlale